

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 87/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] právne zastúpenou JUDr. Martinom Bickom, advokátom, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 235/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 29. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 235/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu náhradu trov konania a primerané finančné zadostučinenie v sume 3 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v napadnutom konaní rozhoduje okresný súd o úprave rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi, pričom návrh na začatie konania podala matka sťažovateľa 18. septembra 2020. Z vyžiadaného spisového materiálu ústavný súd zistil, že 26. októbra 2020 bola vec postúpená okresnému súdu ako miestne príslušnému.

Dňa 24. februára 2021 okresný súd realizoval prvotné úkony (doručenie návrhu otcovi, zisťovanie pomerov rodičov v dostupných registroch, šetrenie pomerov a maloletému bol ustanovený kolízny opatrovník). Po neúspešnom doručovaní návrhu s prílohami otcovi maloletého prostredníctvom pošty okresný súd požiadal 12. mája 2021 o doručenie Policajný zbor a 20. septembra 2021 otcovho zamestnávateľa. Následne 21. decembra 2021 šetril okresný súd pobyt otca dopytom u príbuzných. Napokon otec 3. januára 2022 mailom oznámil okresnému súdu svoje kontaktné údaje. Okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na 1. apríl 2022. Dňa 1. apríla 2022 okresný súd rozhodol rozsudkom vo veci samej, pričom tento rozsudok dosiaľ nenadobudol právoplatnosť.

3. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 87/2022-12 zo 16. februára 2022 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Matka maloletého v ústavnej sťažnosti uvádza, že okresný súd ostal od podania návrhu na začatie konania nečinný. Nielenže vo veci nerozhodol, ale nenariadil ani len prvé pojednávanie. Matka sťažovateľa je presvedčená, že by predmetná vec vzhľadom na jej charakter mala požívať prioritu v rýchlosti konania a rozhodovania.

5. Podľa názoru matky maloletého sťažovateľa napadnuté konanie nie je skutkovo či právne zložité, ide o vec starostlivosti súdu o maloletých, ktorá je štandardnou súčasťou rozhodovacej agendy všeobecných súdov, pričom vylučuje, že by z jej strany došlo k správaniu, ktorým by prispela k prietahom v konaní.

6. Matka sťažovateľa zastáva názor, že okresný súd nekoná v najlepšom záujme dieťaťa a jeho nečinnosťou dochádza k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval podpredseda okresného súdu podaním č. k. 1 SprS 3/2022 z 18. januára 2022, súčasťou ktorého bol chronologický prehľad úkonov v napadnutom konaní.

8. Podpredseda okresného súdu okrem iného uviedol, že je toho názoru, že súd v predmetnej veci postupoval v zmysle zákona a ustanovení, ktoré upravujú podmienky na doručenie návrhu druhej

strane. Zdržanie a vzniknuté priet'ahy nie je možné pripísať nečinnosti súdu, ale okolnostiam konania, keď súd musel rozsiahlo a náročne zisťovať adresu pre doručenie návrhu otcovi.

9. Podpredseda okresného súdu zároveň poukázal na skutočnosť, že zo šetrenia pomerov rodičov maloletého dieťaťa bolo zistené, že rodičia spolu komunikujú a sú aj v pravidelnom kontakte, preto matka maloletého, ako aj jej právny zástupca boli povinní v návrhu uviesť kontaktné údaje otca dieťaťa. Právny zástupca matky nahliadal do spisu už 5. októbra 2021, pričom bolo zrejmé, že nebol doručený návrh otcovi a ostatné podklady sa v spise nachádzali. Podľa okresného súdu bol v súlade s § 136 CSP povinný prispieť k rýchlosti konania a napomôcť odstrániť uvedený nedostatok, ktorý súd inak ako za súčinnosti účastníkov, či ďalších osôb odstrániť nevedel. Z dôvodu nesplnenia si povinnosti právneho zástupcu matky uviesť telefónne číslo a elektronickú adresu otca súd musel predpokladať, že tieto nie sú matke maloletého a jej právnenému zástupcovi známe, a najmä z uvedeného dôvodu vykonával rozsiahle šetrenie so zistením pobytu otca dieťaťa.

10. Podpredseda okresného súdu poukázal i na to, že *„určité zdržania spôsobovala aj celková situácia a úprava v súvislosti so zabránením šírenia ochorenia Covid-19, najmä čiastočné obmedzenie pojednávanií (kapacita, odstupy, dodržiavanie hygienických zásad), kumulácia nerozhodnutých vecí, striedanie práce na pracovisku a home office, aby boli vytvorené samostatné skupiny a bola minimalizovaná možnosť prenosu nákazy“*.

11. Okresný súd napokon uviedol, že vzniknuté priet'ahy neboli spôsobené nečinnosťou súdu, ale nesplnením povinnosti zástupcov navrhovateľa a následne vyvolanou nevyhnutnou činnosťou súdu zisťovať pobyt otca tak, aby súd mohol splniť svoju povinnosť doručiť mu návrh do vlastných rúk, preto podľa jeho názoru postupom okresného súdu nemohlo dôjsť k zásahu do základných práv sťažovateľa.

12. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie okresný súd doplnil svoje vyjadrenie k ústavnej sťažnosti podaním č. k. 1 SprS 3/2022 z 15. marca 2022, v ktorom okrem iného uviedol, že *„na celkovú dĺžku konania nevplývalo len obmedzenie pojednávanií vyhláškou MS SR, ale aj nevyhnutné personálne opatrenia pre zamedzenie šírenia choroby COVID-19, teda prijaté úpravy, aby sa v kanceláriách nestretávalo viacero osôb, rozdelenie zamestnancov do tímov tak, aby prípadná karanténa nespôsobila výpadok oddelení, nariadenie práce z domu (home office), časté odročovania pojednávanií z dôvodu PN účastníkov, sudcov a pod“*. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu sú i štatistické prehľady zrušených pojednávanií súdov v jednotlivých agendách na celoštátnej úrovni.

III.2. Replika sťažovateľa:

13. Právny zástupca sťažovateľa v replike doručenej ústavnému súdu 28. marca 2022 uviedol, že je nemysliteľné, aby okresný súd nariadil prvé pojednávanie vo veci starostlivosti o maloletých po *„takmer dvoch rokoch“* od podania návrhu. Právny zástupca maloletého zastáva názor, že nemožno prijať argumentáciu okresného súdu akousi všeobecnou štatistikou všetkých súdov

Slovenskej republiky, ktorá nič nehovorí o konaniach na okresnom súde, a neobstojí ani argument nedostatočného personálneho obsadenia súdu, keďže otázky vnútornej organizácie súdu, vyťaženosť súdov, systém pridelovania vecí a celkový mechanizmus fungovania súdu nemôžu byť účastníkovi konania na ťarchu.

14. Podľa názoru právneho zástupcu sťažovateľa sa okresný súd snaží „celú vinu za prietahy hodiť na zástupcu resp. matku maloletého a to preto, že údajne neoznámili súdu mail otca maloletého. Je však nutné podotknúť, že týmto mailom ani jedna zo strán nedisponovala.“.

15. Právny zástupca sťažovateľa argumentuje, že je zrejmé, že došlo k prietahom zo strany súdu, a to v agende starostlivosti súdu o maloletých, ktorá má byť zo svojej podstaty prejednávaná primárne a bez prietahov, keďže ide o ochranu tých najslabších.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci.

17. Predmetom napadnutého konania je úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. Pokiaľ ide o posudzovanie právnej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že v čase posudzovania ústavnej sťažnosti bolo vo veci nariadené prvé pojednávanie, preto toto kritérium ústavný súd pri rozhodovaní nemohol zohľadniť. Konštatuje, že z predloženého spisu okresného súdu zistil, že konanie bolo do istej miery zaťažené faktickou zložitou spočívajúcou v tom, že nebolo možné otcovi maloletého doručiť písomnosti na adresu uvedenú v návrhu na začatie konania, teda bolo potrebné zo strany okresného súdu šetriť jeho aktuálny pobyt. Napriek uvedenému však zároveň dodáva, že istá miera skutkovej náročnosti nie je dôvodom na zbavenie okresného súdu jeho zodpovednosti za vznik prietahov v napadnutom konaní.

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu je presvedčený, že zo strany subjektov na strane sťažovateľa malo dôjsť k väčšej miere poskytnutia súčinnosti okresnému súdu najmä po nahliadnutí do spisu, keď právnenému zástupcovi sťažovateľa muselo byť zrejmé, že prekážkou postupu konania je nedoručenie návrhu s prílohami otcovi maloletého, ktorého pobyt okresný súd zisťoval, pričom

zo šetrení súdu vyplýva, že s ním matka maloletého bola v kontakte. Na veci nič nemení argumentácia právneho zástupcu sťažovateľa, že nedisponovali otcovou mailovou adresou, pretože podľa názoru ústavného súdu mali poskytnúť konajúcemu súdu kontaktné údaje, ktoré využívali na komunikáciu. Na základe uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že strane sťažovateľa je potrebné pripísať istý podiel na vzniknutých priet'ahoch v konaní.

19. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20. Z doterajšieho priebehu konania popísaného predovšetkým v bode 2 odôvodnenia tohto nálezu vyplýva, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nie je poznamenaný jeho nečinnosťou v pravom zmysle slova, ale skôr zdĺhavosťou realizovaných úkonov súvisiacich so zisťovaním doručovacej adresy otca maloletého spočívajúcou v značných časových odstupoch medzi jednotlivými úkonmi.

21. Podľa názoru ústavného súdu bola však doba rozhodovania okresného súdu (rozsudok vo veci samej bol vydaný 1. apríla 2022) i s prihliadnutím na predmet konania ústavne akceptovateľná, pričom poukazuje na skutočnosť, že v postupe súdu sa nevyskytvalo obdobie dlhšie trvajúcej nečinnosti a predĺženie konania bolo spôsobené predovšetkým istou mierou skutkovej náročnosti veci. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti zohľadnil ústavný súd okrem iného i správanie strany sťažovateľa (bod 18), ktorá prispela k priet'ahom v konaní.

22. Ústavný súd teda uzatvára, že postup okresného súdu v celom posudzovanom období smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, čo je hlavným účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Postup okresného súdu v napadnutom konaní nebol síce optimálny a k istým priet'ahom v konaní došlo, avšak v okolnostiach posudzovanej veci s prihliadnutím na správanie subjektov na strane sťažovateľa nedosahujú ústavne relevantnú intenzitu, na základe ktorej by bolo možné vysloviť porušenie sťažovateľom označených práv. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

23. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť priet'ahy v konaní, ústavný súd so všeobecným odkazom na svoju ustálenú judikatúru neakceptoval. Vysoká zaťaženosť sudcov či jednotlivých súdnych oddelení nemôžu byť na ťarchu strany sporu (účastníkov) a nemajú povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci samej. Vzhľadom na procesné štádium napadnutého konania ústavný súd neakceptoval ani obranu okresného súdu spočívajúcu v realizácii opatrení súvisiacich so zabránením šírenia ochorenia COVID-19 v širšej súvislosti, ako to uvádzal vo vyjadreniach podpredseda okresného súdu.

24. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základného práva sťažovateľa podľa ústavy ani práva podľa dohovoru, nerozhodol o ďalších jeho návrhoch z dôvodu, že tieto sa viažu na vyslovenie porušenia základných práv a slobôd a úspech v konaní pred ústavným súdom.

25. Na záver však ústavný súd dodáva, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade, že nečinnosť, resp. neefektívna činnosť okresného súdu bude pokračovať, sťažovateľ sa môže opätovne obrátiť na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu